

LÉVI-STRAUSS EN 10 MOTS CLAU

Nicolas JOURNET

Aliança: La teoria de l'aliança arranca del principi que els grups humans existeixen els uns pels altres. Així, per exemple, la família no es pot pensar sense l'existència de parents 'per aliança' amb els quals s'està lligat per matrimoni. La 'teoria de l'aliança' suggereix, doncs, que les relacions d'intercanvi matrimonial, quan estan governades per regles, són més importants com a matèria d'estudi que les relacions fundades sobre la filiació comuna o sobre qualsevol altre tipus de vincle social.

Comunicació: C. Lévi-Strauss recull de la teoria de la informació la idea que la comunicació és, al mateix temps, un fenomen físic i simbòlic. Tot el que circula entre els humans (coses, paraules i persones) pot ser considerat com un fet de comunicació i tractat com a tal.

Diversitat de cultures: Diverses vegades C. Lévi-Strauss va pledejar pel reconeixement de la igual importància de les cultures i per la seva diversitat. En ell no es tracta tant una qüestió moral com intel·lectual: essent la 'distància diferencial' una riquesa, la uniformització cultural tan sols pot ser una pèrdua. Considera que la idea de 'civilització mundial' és una abstracció. L'any 1971 va fer l'elogi d'una forma de 'sordesa' entre les cultures, fet que li valgué força crítiques.

Esperit humà: Segons C. Lévi-Strauss, «l'activitat inconscient de l'esperit consisteix a imposar formes a un contingut». És un universal perquè «aquestes formes són fonamentalment les mateixes per a tots els esperits, antics, moderns, primitius i moderns». Hi ha, doncs, un «esperit humà», que es pot copsar si ens elevem al nivell de les estructures inconscients. Com que és un universal també és natural. C. Lévi-Strauss no exclou que l'estudi del cervell doni un dia accés a l'esperit. Pel que fa a ell s'absté d'investigar en tal sentit. Però aquesta és una de les raons per les quals la seva obra sovint es considera un besllum de les ciències cognitives.

Estructura – Estructuralisme: En sentit ampli una estructura és un sistema les propietats del qual són independents dels elements que implica. Més en concret C. Lévi-Strauss s'inspira en la fonologia: la naturalesa dels sons és pròpia de cada llengua, però el conjunt opera sempre per oposicions distintives. El canvi d'un element afecta el conjunt del sistema, segons regles de transformació conegudes. L'estructuralisme de C. Lévi-Strauss proposa, si es vol dir així, transposar els mètodes descriptius dels lingüistes a unitats de nivell més alt que els sons o les paraules d'una llengua: termes de parentesc, taxonomies, fragments de mites. Així, per exemple, en una narració l'aparició d'elements anecdòtics com la mel o el tabac pot ser vinculada a una oposició més general entre el cru i el cuit, entre la natura i la cultura.

Història: C. Lévi-Strauss oposa l'aproximació sincrònica (l'estat present) a l'aproximació diacrònica (successió, canvi). La primera és més adaptada a l'estudi de les societats 'fredes' (en què la història és 'estacionària'), la segona convé a les societats 'càlides' (societats lletrades). Altrament dit, si la història pot descriure les societats en què el canvi és ràpid i acumulatiu, l'etnologia convé millor a les societats que resten sense història. Cosa que no vol dir que no canviïn. Però no ho

consideren un valor. Això és el que va retreure Jean-Paul Sartre als 'primitius' i a Lévi-Strauss alhora.

Natura/ cultura: Segons C. Lévi-Strauss la manifestació primera de la cultura, en tant que producció de l'esperit humà, és l'existència de regles: en l'art, el parentesc o la religió hi ha regles. La natura obeeix a causes. Algunes regles, com la prohibició de l'incest, són universals per principi però diferents en les seves manifestacions.

Matematització: En l'obra de C. Lévi-Strauss matematzació no significa ús d'estadístiques. És una manera d'il·lustrar el rigor lògic de certes regles de construcció dels sistemes que descriu. Ocasionalment fa referència a tres tipus de matemàtiques: l'àlgebra, la teoria de conjunts i la topologia.

Sistemes de parentesc: Els etnòlegs anomenen així el conjunt de termes o actituds que s'apliquen a individus (o a grups) amb relació de parentiu en una societat donada. La diversitat d'aquests sistemes constitueix des de fa molt temps un enigma, que s'ha volgut resoldre reduint-los a un nombre limitat de tipus. En nombrosos casos la distinció principal és la que s'estableix entre 'afins' i 'consanguinis'.

Totemisme: 'Tòtem' és un mot d'origen oibwa que designa una espècie animal o vegetal associada a un clan. A partir de fets anàlegs observats arreu del món, James Frazer va desenvolupar cap a 1890 la idea que el totemisme era una creença. Val a dir un culte, estès per totes les societats primitives. Així ho recolliren Émile Durkheim, Marcel Mauss i Sigmund Freud. Aquesta 'religió dels orígens' va ser seriosament contestada en la dècada de 1950.

SCIENCES HUMAINES (Hors série special n° 8). Novembre-desembre 2009. Publicat en ocasió de la mort de Claude Lévi-Strauss (1908-2009). © dels autors. Reproducció exclusiva per a ús escolar. [Trad. R.A.]